

- либерализация. В отличие от демократизации, либерализация не была столь обширна. Она продолжает в ряде государств подвергаться той или иной степени обструкции, но на уровне идеала она продолжает развиваться. Важным моментом является тот факт, что, хотя бы декларативно мало кто решается оспаривать приоритеты свободы личности.

Нам представляется, что успешность становления современной экономической культуры зависит от системы ценностных ориентаций, направленных на гуманизацию экономических отношений, под которой подразумевается сложная экономическая система критериев, направленная на повышение качества жизни, массовое высшее образование, максимальное обеспечение прав и свобод человека, способствование государства физическому и психическому здоровью человека, моральному и экономическому здоровью общества.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Философский энциклопедический словарь / [ред.-составители Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко]. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 576 с.
2. Миронов В. Коммуникационное пространство как фактор трансформации современной культуры и философии / В. Миронов // Вопросы философии. – 2006. – № 2 – С. 27-44.
3. Заславская Т. И. Экономическое поведение и экономическое развитие / Т. И. Заславская // ЭКО. – 1989.-№3. Економічна соціологія: Навч. посібник /За ред. В. М. Ворони, В. Є. Пилипенка. – К., 1997.
4. Социологический энциклопедический словарь / [ред.-координатор Г. В. Осипов]. – М.: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. – 488 с.
5. Боринштейн Е. Р. Эволюционная трансформация украинского социума / Е. Р. Боринштейн // ГРАНІ. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. – 2001. - №5-6 (19-20). – С. 164-167.
6. Боринштейн Є. Р. Особливості соціокультурних трансформаційних процесів в Україні / Є. Р. Боринштейн // ВІСНИК Одеського національного університету. – 2006. – Т. 11. – Вип. 10. – Соціологія. Політологія. – С. 118-126.
7. Кухарская Н. А. Сущность трансформации экономического развития Украины в условиях рыночных реформ / Н. А. Кухарская // Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://dspace.opcu.edu.ua>...трансформации экономического...

Самчук Лариса Сергіївна – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

УДК 13+81+316.3

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто проблему розвитку мовної освіти в умовах глобалізації. Зазначено, що провідною тенденцією мовної освіти є вивчення мов у взаємозв'язку з культурою. Визначено, що мовна освіта на сучасному етапі розглядає особистість як суб'єкта діалогу культур. Важливого значення набувають здібності до міжкультурної комунікації. Проаналізовано значення мовної освіти як цінності в умовах глобалізації.

Ключові слова: мовна освіта, міжкультурна комунікація, глобалізація, соціокультурна компетенція, діалог культур.

ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В статье рассмотрена проблема развития языкового образования в условиях глобализации. Отмечено, что ведущей тенденцией языкового образования является изучение языков во взаимосвязи с культурой. Определено, что языковое образование на современном этапе рассматривает личность как субъекта диалога культур. Важное значение приобретают способности к межкультурной коммуникации. Проанализировано значение языкового образования как ценности в условиях глобализации.

Ключевые слова: языковое образование, межкультурная коммуникация, глобализация, социокультурная компетенция, диалог культур.

FEATURES OF LANGUAGE EDUCATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

In the article the problem of language education in the context of globalization. It is noted that the leading trend of language education is the study of languages in conjunction with the culture. Determined that language education at present considering the person as a subject of dialogue between cultures. Important to the ability to cross-cultural communication. Analyzed the importance of language education as a value in the context of globalization.

Keywords: language education, intercultural communication, globalization, socio-cultural competence, dialogue of cultures.

Актуальність проблеми. Сьогодні перед українським суспільством постає першочергове завдання з організації і здійснення ефективного освітнього процесу, результатом якого стало би формування у населення, особливо у молоді, мовних знань і міжкультурних компетенцій. Очевидно, що проблеми культури і міжкультурної комунікації повинні бути представлені у навчальному процесі у якості глобальної задачі системи освіти. Мовна освіта стає лінгвокультурною і обумовлює тенденцію вивчення рідної та іноземних мов у тісному взаємозв'язку з культурою. У світлі нових концептуальних основ сучасна мовна освіта визначається особливими особистісними характеристиками, що допомагають людині постійно поновлювати інформаційний діалог із навколишнім середовищем.

Аналіз літературних даних та постановка проблеми. Останні дослідження науковців пропонують інтеграцію компонентів культури у процес освіти (Л. П. Загорулько), розвиток білінгвізму та полілінгвізму (Л. В. Вахрушева), дослідження онтологічних основ мовної освіти (О. В. Новоженіна).

Актуальний підхід до розв'язання проблеми. Щонайперше, на наш погляд, пріоритетним напрямом мовної освіти на сучасному етапі, для якого характерні глобалізаційні процеси, є міжкультурна комунікація. Вивчення однієї чи кількох нерідних мов відкриває для людини доступ до культури, що знаходиться за межами її безпосереднього досвіду, сприяє здійсненню міжкультурної комунікації як сукупності специфічних процесів взаємодії партнерів спілкування, що належать до різних культур. Активізація процесів глобалізації загострює проблеми діалогу культур. Знання мов, і, передусім, мов міжнародного значення, на сучасному етапі суспільного розвитку дає можливість особистості отримати шанс зайняти у суспільстві більш престижне становище.

Мета статті. Перебіг суспільних процесів в Україні засвідчує, що мовна освіта є саме тим інструментом життєдіяльності людини у полікультурному середовищі, що дає можливість

особистості адаптуватися у нових культурно-мовних і соціально-економічних умовах. Тому аналіз тенденцій мовної освіти із соціально-філософської точки зору є вкрай важливим завданням.

Виклад основного матеріалу. Мовна освіта у сучасному суспільстві повинна створювати умови для формування комунікативно орієнтованої особистості, здатної до міжкультурної комунікації у різних сферах людської діяльності: науковій, виробничо-економічній, соціально-політичній, культурній і науково-освітній.

Відзначимо, що основною ознакою сучасного суспільства є існування вільного комунікаційного простору. Він надає великі можливості для встановлення зв'язків між суб'єктами діяльності різного рівня організації суспільства, які створюють національні та міжнародні об'єднання, виконують спільні виробничі проекти, реалізують програми наукових досліджень та підготовку фахівців за міжнародними стандартами. У цих умовах спілкування між партнерами доповнюються комунікаційними зв'язками, що є цілеспрямованішими, ціленасиченішими, конкретнішими, ніж у відносинах спілкування. Це відповідає тенденціям глобалізації в політиці, економіці, мистецтві, освіті та інших сферах життя, але потребує збереження гуманістичного сенсу спілкування як основи здійснення комунікаційних відносин.

Філософія освіти є методологічною основою дослідження проблем сучасного мовного контексту освіти. Мовна освіта, а також і онтологічні проблеми, економічні, політичні й культурні відображаються в змісті й способі суспільного життя. Процеси, які відбуваються в суспільстві, дають можливість зрозуміти вимоги, що висуває суспільство до мовної освіти в певний період свого розвитку. По-перше, це аксіологічні вимоги, тобто яким чином мова як явище культури відображає систему цінностей, що є актуальними для певної культури, і як у мові існує співвідношення понять, що мають місце в різних культурах. По-друге, мова підє епістемологічні вимоги: які способи фіксації усього перерахованого в тих або тих базових уявленнях, на яких здійснюється освоєння рідної та іноземних мов в процесі освіти. Важливим є також характер взаємодії мови, світогляду, мовної картини світу у зв'язку з вирішенням освітніх завдань, що стосуються оволодіння людиною нерідною(іноземною) мовою.

На думку У. Мартіна, система освіти перебуває під значним впливом досягнень у сфері інформації і знання. На наш погляд, інформаційне суспільство вимагає принципово нових ідей у системі освіти, а саме:

- об'єктивну потребу у підвищенні якості викладання української (рідної) мови і необхідність підвищення якості викладання нерідної мови (мови міжнародного спілкування);
- засвоєння навичок роботи з інформацією, її джерелами, формування на цій основі автономного типу мислення.

Для таких змін у системі освіти необхідно вирішити проблему спеціальної підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві. Як зазначає Е. Тоффлер, людям, які повинні жити у суперіндустріальному суспільстві, знадобляться нові уміння та навички у трьох ключових сферах: вчитися, спілкуватися і обирати [9, с. 450].

Ми вважаємо, що прикладами глобальних соціальних факторів, які істотно впливають на зміну ставлення до мови і мовної освіти, можуть бути:

- розгляд мови як економічної сутності, а не тільки як символу національної ідентичності;
- революційні перетворення угалузі розвитку комунікаційних технологій (книгодрукування, радіо, телебачення стали тими соціальними факторами, які вплинули на сфери використання мови; комп'ютеризація і розвиток Інтернету як нової комунікативної системи відображаються у мовній поведінці носіїв мови);

–зміна політичних умов;

–міграційні процеси і пов'язані з ними зміни носіїв мови, які, в свою чергу, призводять до змін у внутрішній структурі мови.

На думку В. М. Розіна, стрімкий розвиток Інтернету обумовлений не лише технологічними можливостями, але і рядом соціокультурних факторів [8, с. 20]. Як реальність, він поєднав у собі глобальні і персональні властивості, техніку і віртуальний зміст, тобто це те середовище, у якому людина може реалізувати своє особистісне, індивідуальне і глобальне буття.

Важливого значення набуває віртуальний соціальний простір, що є новим аспектом життєвого середовища сучасного суспільства, потребує наукового осмислення. Особливої актуальності набуває проблема існування мови у «всесвітній павутині». Ми погоджуємось із думкою О. В. Новоженіної, яка зазначає, що Інтернет дає культурі один великий плюс – можливість легкого доступу до необмежених об'ємів інформації [7, с. 201]. Процеси, пов'язані з Інтернетом, потребують філософського осмислення, оскільки нові інформаційні технології розглядаються у якості одного із факторів, що визначає формування особливого стану не лише суспільства, а й особливої онтологічної реальності – інфосфери[3, с. 106].

Аналізуючи сучасний стан парадигми мовної освіти та її перспектив, варто розглянути концепцію Т. С. Куна: «Парадигма – это то, что объединяет членов научного сообщества, и, наоборот, научное сообщество состоит из людей, признающих парадигму» [5, с. 226]. Особливе місце у сучасному суспільстві займає антропоцентрична парадигма, що призвело до повернення мовної освіти у бік людини та її місця у культурі. Основоположними у мовній освіті повинні стати здібності до участі у міжкультурній комунікації, що передбачають взаємний обмін ціннісними установками і орієнтаціями, знаннями і світоглядними позиціями, що проходить у процесі міжкультурної взаємодії між суб'єктами, у якості яких виступають індивіди, соціальні спільноти.

Соціально-політичні та економічні реалії суспільного розвитку впливають не лише на статус мов, але й на реалізацію ними таких функцій, як здатність долучатися до світової культури; взаєморозуміння між носіями різних мов і культур; забезпечення доступу до інформації; забезпечення соціальної мобільності.

Міграція населення є однією зі складових процесу глобалізації. Характер сучасних міграційних процесів визначається посиленням взаємозалежності соціально-економічних, політичних, культурних процесів, за яких географічні кордони втрачають своє значення. Можливість вільного переміщення особистості завдяки розвитку економічних взаємозв'язків, сучасного транспорту і комунікаційних технологій зажадала осмислення взаємозв'язку глобалізації, міграції та мови в контексті соціально-філософського аналізу[3, с. 78].

Мігранти та переселенці стикаються з серйозними проблемами культурної та соціальної адаптації, у тому числі з проблемою отримання освіти для своїх дітей на нових територіях проживання. Завдання врегулювання міграційних процесів у сучасних умовах вимагають як від місцевого населення, так і від мігрантів, здатності приймати іншу культуру. Ми вважаємо, що мовна освіта є тим інструментом, який допоможе у процесі адаптації особистості нових для неї соціально-економічних, культурно-мовних умовах.

Вихідною при визначенні сутності мовної освіти як цінності є теза про те, що вивчення нерідної мови повинне супроводжуватися вивченням культури народу – його носія, причому цей процес, повинен протікати спільно, а не в різних площинах. Мовна освіта як цінність порушує проблему гармонізації національних, суспільних та особистісних потреб по відношенню до лінгвокультурної підготовки суб'єктів освітнього процесу. Взаємозв'язок мови і культури є базовою основою мовної освіти. Увага акцентується на тому, що оволодіння мовою передбачає у першу чергу звернення до культури, а суб'єкти освітнього процесу розглядаються як представники певного соціуму, як носії національної культури.

Оскільки мовне середовище, уякому виникали передові технології, загалом англomовне, тому оволодіння такими технологіями передбачає знання англійської мови. Сучасні інформаційні технології ґрунтуються на матеріалі англійської мови, на міжнародних наукових конференціях доповіді зазвичай читаються і публікуються англійською, а міжнародні переговори ведуться без допомоги перекладача, англійською мовою. Не тільки користувачі комп'ютерів часто стикаються з тим, що необхідну для роботи і навчання інформацію можна знайти тільки на англomовних сайтах; дипломати, бізнесмени, вчені, туристи, пілоти авіаліній і авіадиспетчери потребують ефективного спілкування один з одним, і зараз таким засобом спілкування є англійська мова.

В останні роки в Україні спостерігається тенденція до опанування іноземними мовами, які активно набувають статусу соціально-економічного і політичного засобу порозуміння між різними представниками світової спільноти у різноманітних сферах життєдіяльності. Ці реалії об'єктивно зумовлюють розширення функцій іноземних мов і оновлення завдань володіння ними у сучасному суспільстві [2, с. 113].

Особливої актуальності набуває двомовна освіта за принципом українська – іноземна у світлі загальноєвропейських полімовних тенденцій, інтеграції нашої держави до європейського освітнього простору, поширенням практики обміну студентами та відкритістю освітньої системи нашої країни для іноземних студентів.

Серед позитивних наслідків глобалізації слід, насамперед, зазначити розширення світового інформаційного простору, посилення процесів мовної і культурної взаємодії, забезпечення звичайній людині доступу до інформації та світових інтелектуальних надбань. Водночас глобалізація сприяє утвердженню потужних цивілізаційних систем, які поступово відтісняють на задній план слабші системи, нав'язуючи їм власні цінності і закони розвитку. Важливою передумовою транскордонної комунікації є вибір мови, якою вона здійснюється. На роль засобів цієї комунікації, як правило, претендують кілька так званих світових мов, передусім англійська. Зарізними оцінками, нею тепер користуються від 400 до 800 мільйонів людей: ті, для кого англійська є першою (рідною) мовою, і ті, хто постійно вживає англійську у сферах інформації, освіти та міжнародного спілкування.

Ключовим для мовної освіти стає поняття «соціокультурної компетенції» – уміння використовувати національно-специфічні знання, знання мовленнєвого етикету, комунікативні техніки для досягнення взаєморозуміння з носіями іншої культури. Мовна різноманітність та різноманітність культур розглядаються на даний час як один із найбільш цінних елементів світового, європейського та всеукраїнського культурного спадку, як філософія міжкультурної соціальної взаємодії у полікультурному просторі.

Багатомовність особи – це, на нашу думку, не тільки високий рівень володіння кількома мовами, а, в першу чергу, відкритість і зацікавленість, позитивне ставлення до проявів чужої культури і готовність опановувати мови, їх варіації усіх видів та послуговуватися ними у своєму житті. Багатомовна освіта – дієвий засіб формування у школярів здатності послуговуватися кількома мовами, бути мобільними для роботи і відпочинку, зацікавити і вмотивувати до опанування нових мов протягом усього життя.

Як зазначає А. О. Кургузов, із практичної точки зору для України існують два підходи – мономовний підхід і мультимовний підхід. Інтеграція в світове співтовариство при збереженні мономовної ситуації сьогодні неможлива, бо сучасний світ вже є мультимовним. Швидше за все, життєдіяльність буде розділен на сфер – буде спільна мова бізнесу, побутова мова повсякденного спілкування і мова літератури та мистецтва. Тому нормальною ситуацією в Україні має бути вільне володіння, вільний перехід громадян з одної мови на іншу (маються на увазі українська, англійська, російська мови)[6, с. 135].

В умовах глобалізації перевага надається міжособистісним компетенціям, які включають у себе здатність продуктивно взаємодіяти з людьми різних національностей, мов, релігій,

культур і т. д. як всередині своєї власної спільноти, так і з представниками світового співтовариства. Удосконалення вищезгаданих компетенцій має стати наріжним каменем освітніх систем найбільш успішних спільнот.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси в Україні і світі, збільшення кількості населення, здатного спілкуватися кількома мовами – нерозривно пов'язані між собою явища. Сьогодні знання більш ніж однієї мови є нормою, а не виключенням, адже приблизно дві третини населення світу є двомовними і постійно користуються у навчанні і спілкуванні двома чи й більше мовами. Існуванню явища багатомовності населення у сучасному світі є багато пояснень, одне із них – бажання багатьох людей зберегти рідну мову для майбутніх поколінь.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Мовна освіта на сучасному етапі розглядає особистість не лише як представника національної культури, але і як суб'єкта діалогу культур, що усвідомлює свою роль та відповідальність у глобальних загальнолюдських процесах, у міжкультурній комунікації. Глобалізація та швидкий розвиток інформаційних технологій, необхідність доступу до джерел інформації, обумовлюють необхідність вивчення мов з метою розвитку практичного спілкування між представниками різних культур.

Виявлено тенденції розвитку мовної освіти в умовах глобалізації, які сприймаються як одна із основних закономірностей розвитку інформаційного суспільства. Домінування інтеграційних мовних взаємодій проявляється у тому, що панівною є одна мова міжнародного спілкування, яка займає чільне місце як наслідок політичних, економічних, науково-технічних, модернізаційних та інших умов на певному просторі. Глобалізація і швидкий розвиток інформаційних технологій, необхідність і можливість доступу до інформаційних джерел, можливість розширення соціальної та економічної свободи особистості, орієнтація не стільки на процес оволодіння мовою, скільки на здобуття освіти за допомогою мови обумовлюють необхідність вивчення нерідних мов з метою розвитку практичного спілкування між представниками різних культур і оволодіння новими інформаційними технологіями.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні впливу соціокультурної парадигми на сучасний освітній простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вахрушева Л. В. Билингвизм в аспекте спецификисовременногообразования [Текст] / Л. В. Вахрушева // Вордскемкыл. – 2009. – №2. – С. 42-44
2. Глущенко О. А. К вопросу о концепции социокультурного обучения // Вестник Псковского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки / О. А. Глущенко. – 2012. – №1. – С. 112-117
3. Загорулько Л. П. Языковое образование в современных условиях (социально-философский анализ): монография / Л. П. Загорулько. – Новосибирск: Со-Ран, 2012. – 118 с.
4. Караулов Ю. Н. Языкоосознаниекакпроцесс (теоретическиепредпосылки одного эксперимента) // Слово: сб. – София, 2001. – С. 126–135.
5. Кун Т. Структура научныхреволюций / пер. с англ., сост. В. Ю. Кузнецов. – М. : АСТ, 2001. – 608 с.
6. Кургузов А. О. Глобалізація: мовний аспект / А.О. Кургузов // Культура народів Причерномор'я. – 2006. – № 86. – С. 132-136.
7. Новоженіна О. В. Інтернеткакноваяреальность и феномен современнойцивилизации // ВлияниеИнтернета на сознание и структуру знания / отв. ред. В. М. Розин. – М.: ИФ РАН, 2004. – С. 195–216

8. Розин В. М. Интернет – новая информационная технология, семиозис, виртуальная среда // Влияние Интернета на сознание и структуру знания / отв. ред. В. М. Розин. – М.: ИФ РАН, 2004. – С. 3–24.
9. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер. – М.: АСТ, 2002. – 557 с.

Супрунчук Олександра Павлівна – завідувач сектору науково-освітньої роботи Національного музею «Чорнобиль» МВС України

УДК 1+13+130.2

СУЧАСНИЙ МУЗЕЙ ЯК КРЕАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ТУРИСТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

В статті проаналізовано економічну цінність сучасного музею як пріоритетної складової внутрішнього і міжнародного культурного туризму, як важливої компоненти регіонального бізнесу та сфери послуг. Ґрунтуючись на музейній практиці проілюстровано, що креативний динамічний рефлексивний простір музею може грати роль синергетичного центру поліпшення життя регіону, креативного розвитку соціуму та осередку зміцнення культурної ідентичності. В статті показано, як кооперація музею, місцевої громади, структур регіональної економіки – спроможна покращити економічну ситуацію, створювати робочі місця та поєднувати туристичну атрактивність місцевості.

Ключові слова: сучасний музей, культурна індустрія, рентабельність, реконструкція, культурний туризм, кооперація, культурна спадщина.

СОВРЕМЕННЫЙ МУЗЕЙ КАК КРЕАТИВНЫЙ КОМПОНЕНТ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНА

В статье проанализировано экономическую ценность современного музея как приоритетной составляющей внутреннего и международного туризма, также как важной компоненты регионального бизнеса и сферы услуг. Основываясь на музейном опыте в статье показано, что креативное динамическое рефлексивное пространство современного музея может играть роль синергетического центра улучшения жизни региона, креативного развития социума и укрепления культурной идентичности. В статье наглядно представлено приоритетность кооперации музея с местным сообществом, структурами региональной экономики для действенного улучшения экономической ситуации, для развития туристической атрактивности местности, для обеспечения местных жителей новыми рабочими местами.

Ключевые слова: современный музей, культурная индустрия, рентабельность, реконструкция, культурный туризм, коллаборация, культурное наследие.

THE CONTEMPORARY MUSEUM AS A CREATIVE STRUCTURE'S COMPONENT OF THE TOURISTIC REGIONAL ECONOMY

The economical value of contemporary museum as a priority component of internal and external tourism, as an important part of regional business and service industry – is analyzed in the content of this article. The creative dynamic and reflexive space of contemporary museum can be a synergetics